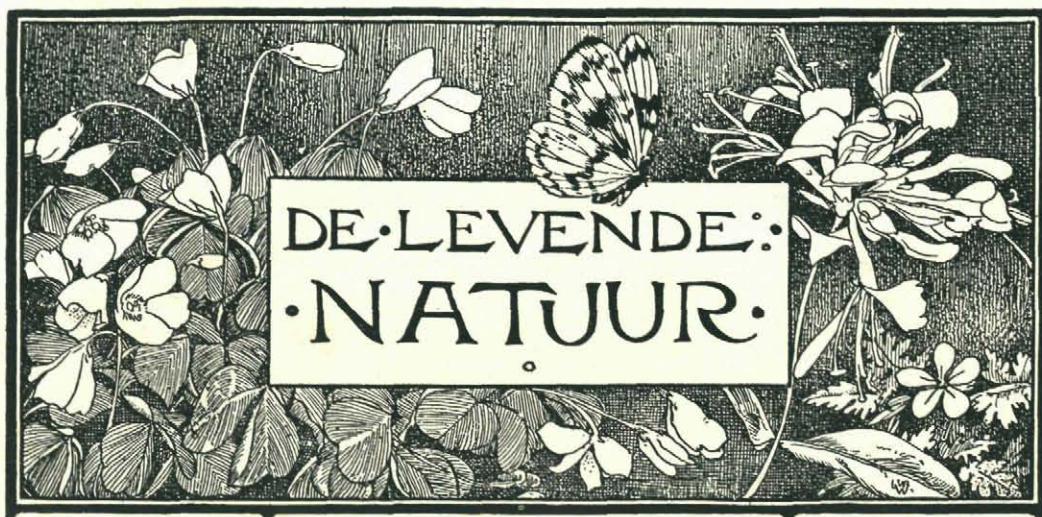

1 NOVEMBER 1933.

AFLEVERING 7

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

PANDION, DE VISCHAREND.

Een jaar of veertig geleden was er iemand, die beweerde, dat de vischarend wel in ons land zou broeden. Hij liet zich daar verder niet over uit, maar wij vermoedden, dat dat dan moest zijn ergens in het Nijmeegsche of in het land van Maas en Waal. Nu kun je daar inderdaad allerlei mooie en goede dingen verwachten en die zijn er ook wel te voorschijn gekomen, maar met den vischarend was het toch mis.

Indien er ooit ergens in ons land een vischarend ging broeden, dan zou dat onmiddellijk aan den dag komen, want in landschappen als het onze bouwt hij zijn omvangrijk nest op hooge boomen en het zou wel een wonder zijn, wanneer een zoo groote en op grooten afstand reeds goed kenbare vogel zijn knuppels zou kunnen komen aandragen, zonder dat iemand het merkte. Het is dus wel zeker, dat de vischarend niet in ons land broedt en het is zeer de vraag, of hij er wel ooit gebroed heeft.

In Schotland, waar hij een eeuw geleden nog vrij veel broedde, is hij sinds twintig jaren uitgeroeid en om de visscherij, en door de algemeene roofvogel-schieterij en

om de prachtige eieren, die voor verzamelaars een groote waarde hebben. Alweer een der treurigste voorbeelden van menschelijke kortzichtigheid.

In Duitschland gaat het den vogel iets beter, ofschoon er tegenwoordig bewesten de Elbe slechts twee bewoonde nesten bekend zijn, één in het Oldenburgsche en één in Brunswijk. In Oost-Elbië, in Mecklenburg, dat een gezegend vogelland is, nestelt onze vogel op sommige plaatsen veilig en wel. Elders in de wereld gaat het den vischarend ook nog redelijk wel. Hij is een cosmopoliet, dat wil zeggen bijna, want Zuid-Amerika kent hij niet. De Amerikaansche, Europeesche en Australische vogels ver-

toon wel verschillen in kleur en afmetingen en ze zijn dan ook ingedeeld in enkele ondersoorten. Beroemd is de beschermde kolonie op Gardiner's eiland aan de Atlantische kust van Noord-Amerika, waar honderden paren broeden, zoo wel op den grond als in de boomen.

Hoewel de vischarend niet in ons land broedt, vertoont hij zich er toch geregeld in alle maanden van het jaar, maar het meest toch gedurende de hoogtepunten van voorjaars- en najaarstrek. In het Naardermeer kunnen wij haast ieder jaar op hem rekenen. Eens heeft er een zich een poosje in Kennemerland opgehouden, geboeid door de karpertjes in den vijver van Elswout. Wanneer wij in dezen tijd van het jaar rondwandelen, dan zijn we altijd ingesteld op roofvogels en zoeken de lucht en boschranden af naar de welbekende figuren van sperwer en slechtvalk, buizerd, ruigpoot-buizerd, snelleken en torenvalk. En steeds hopen we op zeearend en vischarend. De vischarend is

Fig. 1. Walther Hege en een zijner leerlingen bij de groote camera.

altijd gemakkelijk te kennen aan zijn witten onderkant, slechts onderbroken door een donkeren dwarsband over de borst. Zijn vleugels zijn buitengewoon lang (hij heeft een vlucht van tegen de twee meter) en als hij neerstrijkt met omlaaggestrekte pooten, dan valt het op, dat hij zulke lange, dunne beenen heeft. De witte veertjes van zijn schenen zijn namelijk maar klein en smal. De andere roofvogels hebben allemaal een „broek”, soms zelfs een zeer wijde, maar de vischarend doet het zonder en dankt daaraan een van zijn Duitsche benamingen: „Blaufuss mit Fischerhosen”.

Dat neerstrijken heb ik mooi gezien op de Donau, tusschen Pressburg en Komorn in het waterdoolhof van de Schütts en hij was toen ook dichtbij genoeg, om den witten kop met de breede zwarte zijstrepen te toonen en de wilde achterhoofdsveeren,

Uit de film *Pandion, de Vischarend*.

Fig. 2. De jonge Vischarenden, bijna vlug.

die naar het mij voorkomt op veel afbeeldingen van vischarenden wel wat overdreven worden voorgesteld.

In deze dagen komt bij ons de vischarend weer op den voorgrond door de prachtige film, *Pandion de vischarend*, die in verschillende bioscopen van ons land wordt vertoond. De auteur, Walter Hege, had als fotograaf reeds grooten roem verworven door historisch en archaeologisch werk, o.a. door het fotografeeren van den Acropolis van Athene. Eenige jaren geleden is hij met zijn leerlingen begonnen aan het filmen

Uit de film Pandion, de Vischarend.

Fig. 3. *Vischarend wijffe op het nest bij de drie jongen.*

van vogels, en wel in het bijzonder roofvogels. Veel van zijn prachtig werk vindt ge in het onlangs verschenen boek: *Deutsche Raubvögel*, waarvoor Egon von Kapherr den text heeft geschreven. Het is een mooi kwarto prachtwerkje 176 pagina's groot met 60 volle-bladzij-foto's en andere illustraties; prijs 4 M. 80.

De film op zichzelf is eigenlijk een lijvig boek, een nagenoeg volledige levensbeschrijving van den vischarend en een beschrijving van de wereld, waarin hij verkeert. Het nest lag boven in een groven den van 30 M. hoog in Mecklenburg. Vlak erbij stond een even hooge boom, waarin met veel moeite de schuilhut kon worden gebouwd en het groote filmmappaaraat opgesteld. Hege ging zijn vogels met grof geschut te lijf. Een van zijn objectieven had een middellijn van 20 cM. Hij werkte met brandpuntsafstanden van 50 cM, 70 cM, 120 cM en had voor sommige opnamen een balglengte

van 240 cM. Van het begin van den broedtijd af tot het uitvliegen van het laatste jong lag het nest om zoo te zeggen onder vuur, van den vroegen morgen tot den laten avond.

We krijgen dan ook alles te zien. Eerst het opkalfateren van het nest, dat ook al in vorige jaren is gebruikt. Aardig zooals de groote vogels komen aanvliegen met groote knuppels, die ze met beide pooten vasthouden en waarmee ze „handig” balanceren. Daarna komt de paring op het nest, een bijzonder fraai tafereel. Het fotografeeren van de eieren was nogal moeilijk, maar lukte toch ook. Dan zien we dag aan dag de jongen opgroeien. De heele familie eet bijna niet anders dan verse visch. Het mannetje komt dan ook trouw aandragen met snoeken, karpers, brasems, soms heele kanjers. Prachtig is het, zooals het wijfje heele brokken uit de groote visschen rukt en ze uitdeelt aan de jongen, oogenschijnlijk zonder regel, zoodat haantje de voorste toch het meeste krijgt en één jong opgroeit als sukkel, als nesteldotje. Maar het onderscheid is gelukkig niet heel groot.

De jongen groeien voorspoedig op en verwisselen mettertijd hun donskleed voor het eerste jeugd-gewaad. Ze zien er dan prachtig uit, want elke donkere veer is

voorzien van een rand en een punt, heel lichtbruin, bij wit af, wat er bijzonder levendig uitziet. Jonge boomvalken hebben ook een dergelijke teekening.

Het nest blijft tamelijk schoon, want de jongen ledigen hun cloaca op de manier van jonge ooievaars. Gaandeweg worden ze beweeglijker en tijden lang wapperen ze met hun enorme vleugels als vooroefening voor het vliegen. Eindelijk durven ze zich in de lucht te wagen, ze vliegen uit, het nesteldotje het laatst. Maar nog dagen, nadat ze al vliegen kunnen, komen ze nog telkens op het nest terug, om daar gevoerd te worden door de ouden.

Hege is er in geslaagd, om zijn film volledig te maken door de plassen op te sporen

Uit de film *Pandion, de Vischarend*.
Fig. 4. De bestijging van den 30 m hoogen dennentop.

waar de oude vogel het voedsel bemachtigde. Zoo krijgen we nog een aantal fraaie en aangename beelden te zien van het landschap van Mecklenburg. Wij ouderen kennen dat wel uit Reuter's Olle Kamellen en menigmaal worden wij in deze film daaraan herinnerd. Achter de hooge „Dannen” van het arendsnest lag een stuk bouwland in voren en ieder oogenblik verwachtten wij daar Fritz Triddelfritz te zien rondstappen op een van zijne vele paren van laarzen. En dat mooie water, waar de koeten rondzwemmen en een enkele fuut, dat moet wel de Laubensee zijn. Daar komt de vischarend aan. Onze filmkunstenaar neemt hem in het vizier en laat ons zien, hoe hij zweeft langs de wolken. Dan daalt hij af naar het water, staat even stil, bidt ook wel naar de manier van torenvalken en ploft omlaag om zijn visch te grijpen. Dan weer vliegt hij laag langs het water heen, gelijken tred houdend met een argeloozen visch, daalt even en grijpt met beide pooten (met zijn „Fischerbeinen”) zijn prooi. Dit alles gefilmd te hebben is wel een der schoonste triomfen van Walter Hege en zijn leerlingen. Om het milieu nog beter aan te duiden, bevat de film nog enkele stukken met reeën en zelfs met een eland, die thans ook met succes stand kan houden op dit deel van het Oeral-Baltische meren plateau. Het weetgierig publiek wordt ook vergast op de vele en interessante details van de techniek van deze opnamen, van al het sportief gedoe, om het zware apparaat omhoog te brengen tot boven in dien boom van dertig meter hoog, en om bij het gaan en komen de vogels zoo weinig mogelijk te verontrusten.

Een film als deze is er bijzonder geschikt voor, om bewondering en belangstelling voor de vogels en in het bijzonder voor de groote roofvogels te wekken ook bij hen, die zich tot nog toe weinig met vogels inlieten. De kenners zullen zich zeer verheugen bij het zien van deze film en dat bij herhaling wenschen te doen. Wij hebben al dikwijls ondervonden, dat films, die wij bij herhaling gezien hadden, ons toch weer altijd iets nieuws konden vertellen.

JAC. P. THIJSSÉ.

OM AALTEN EN BREEDEVOORT.

In den Achterhoek liggen ze, het rustige Aaltensche dorp, waar de straten wel namen hebben, maar geen naamboordjes; waar ze keien hebben ook, van die echte ouderwetsche, waar je nog geologie op studeeren kan op een regenachtige achtermiddag. En het oude, zoo mogelijk nog rustiger stedeke Breedevoort aan zijn breede grachten.

Ongetwijfeld, ge vindt in onze Geldersche provincie gedeelten met grootscher natuurschoon, met mooier heuvelland, met wijscher heidevlakten. Maar toch — de Oost-Graafschap — heeft haar eigene bekoring, aan welker invloed ge u niet onttrekken kunt, en zelfs 't oogenschijnlijk minder rijk bedeelde dan Winterwijks omgeving is botanisch interessant en entomologisch van een buitengewonen rijkdom.